

Tot té un límit

El terme gramatical que alhora conjunció i pronom relatiu —com a funcions principals—, és, certament, el més universal, volem dir el més general, dels nostres elements de subordinació, és a dir, que permeten integrar una oració simple en una de complexa. Però això no vol dir que es pugui fer servir a tot estrop, en totes aquelles ocasions en què és qüestió de subordinar una oració a una altra sense que la subordinació comporti nocions de causa, concessió, temps, etc., en què cal recórrer a altres —conjuncions— especialitzades. Si es tracta d'usar el terme que com a pronom relatiu, perquè cal substituir un antecedent, el seu ús té uns límits ben precisos i fixats, determinats per la funció que aquest terme ha de representar en l'oració subordinada. Si el terme relatiu ha de representar un complement introduït per una preposició, cal recórrer a altres termes, com són *què* (fort) o *el qual*. Que en la llengua parlada, en aquests casos, també es recorri a que es pot justificar perquè parlant improvisem contínuament, i com que iniciem una subordinada sense saber com la resol-drem sintàcticament, ho fem amb el més general dels termes de subordinació, i en acabat ja no podem tornar enrera. Però en la llengua escrita aquest ús universal del terme que no és sinó l'expressió d'una sintaxi degradada i empobrida, que fa abstracció, no únicament d'una legislació gramatical, sinó també de tota una tradició literària i culta.

Dels diversos exemples —del cas de què fem qüestió— que esmenten un comunicat que hem rebut d'una societat cultural, en comentarem només un: «(Si) no forméssiu part de cap secció citeu la que voldríeu pertànyer». Però un verb com *pertànyer* demana un complement introduït per la preposició *a*: Això pertany a la família. No tolera, doncs, que aquest complement sigui representat pel relatiu *que*; cal recórrer al relatiu *fort* *què* o al compost *el qual* que admeten la preposició. Però, en canvi, aquests relatius no admeten l'article definit com a antecedent (amb el nom *sobraentès*). La solució consisteix a substituir l'article per un demostratiu: Citeu aquella a què (o la qual) voldríeu pertànyer. La llengua escrita exigeix aquest mínim de rigor sintàctic.

ALBERT JANE